

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน

คือ

- ตอนที่ 1 ลักษณะงานทางเกณฑ์ของอาจารย์วิทยาลัยครู
- ตอนที่ 2 ปริมาณงาน
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปริมาณงาน
- ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ลักษณะงานทางเกณฑ์ของอาจารย์วิทยาลัยครู

จากมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ได้บัญญัติหน้าที่ของวิทยาลัยครูไว้ดังนี้ "ในวิทยาลัยครูเป็นสถานบันการศึกษาและการวิจัยไว้วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิชาการ และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาชีพและวิชาเฉพาะของครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม" (ราชกิจจานุเบกษา, 2518 : 4) ทำใหบทบาทของวิทยาลัยครูเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เน้นแต่การผลิตครูอย่างเดียว ดังนั้นนโยบายและแนวการจัดการศึกษาศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 (2520-2524) จึงได้กำหนดขอบเขตและความรับผิดชอบของการศึกษาศึกษาไว้ 5 ประการคือ (กรมการศึกษาศึกษา, 2520 : 12-13)

1. การผลิตครู โดยเน้นหนักถึงคุณภาพของครูที่จะผลิต
  2. การฝึกอบรมครูประจำการ เพื่อเพิ่มวิชาเฉพาะและปรับปรุงวิธีการสอนของครู
  3. การวิจัยค้นคว้า และนำผลการวิจัยมาใช้ในการฝึกอบรม และปรับปรุงคุณภาพของการผลิตครู
  4. การบริการทางวิชาการแก่สังคมและชุมชน ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานศึกษา
- นี้ ๆ รวมทั้งการทำนุบำรุงวัฒนธรรม

5. การบริการ โดยทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กับ สภาการศึกษาคณะครู

เมื่อพิจารณาได้ทีละแล้วจะ เห็นว่าบทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยครูดังกล่าวสอดคล้องกับ บทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งมิได้มีหน้าที่แต่เพียงการสอนอย่างเดียว แต่มิหน้าที่อื่น ๆ อีก ดังที่ วิจิตร ศรีสอาน (วิจิตร ศรีสอาน, 2518 : 10-11) ได้ กล่าวถึงหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย 4 ประการคือ

1. การสอนวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม
2. การวิจัยค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. บริการทางวิชาการแก่สังคม
4. ถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

เพื่อความสมบูรณ์และสอดคล้องกับแผนงานของกรมการศึกษาคณะครู พะนอม แก้วกำเนิด (พะนอม แก้วกำเนิด, 2523 : 7) ได้สรุปหน้าที่ของวิทยาลัยครูไว้ 6 ประการคือ

1. ให้การศึกษาทางวิชาการ หน้าที่นี้ไม่ใช่หมายความว่าต้องผลิตครูเท่านั้น แต่ อาจเป็นการให้การศึกษาทางด้านวิชาการในรูปแบบอื่น ๆ ไปด้วย ตามที่สังคมต้องการ
2. ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี โดยเน้นการผลิตครูเพื่อชนบทให้มากขึ้น
3. การวิจัย ในอนาคตจะมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาในชนบท
4. ส่งเสริมวิชาชีพ และวิทยฐานะครูประจำการ
5. ทำนุบำรุงวัฒนธรรม ซึ่งจะดำเนินการใหม่คือการตั้งศูนย์วัฒนธรรม สถาบัน วัฒนธรรมในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะจะ เน้นส่งเสริมวัฒนธรรมที่มามีในชนบท
6. การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

จะเห็นได้ว่าบทบาทของวิทยาลัยครูได้ถูกกำหนดขึ้นใหม่แปรเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งมี ผลถึงลักษณะงานตามหน้าที่ของอาจารย์วิทยาลัยครูด้วย เพราะลักษณะตามหน้าที่ของอาจารย์ วิทยาลัยครูจะประกอบไปด้วยงานลักษณะใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของวิทยาลัยครู ดังนั้น อาจารย์วิทยาลัยครูจึงมีหน้าที่รับผิดชอบลักษณะงานตามแนวโคจรของการศึกษาคณะครู

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2520 : 30-33) อันได้แก่ การสอน การนิเทศการสอน การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ งานวิจัย การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร การให้บริการชุมชนและสังคม และหน้าที่อื่น ๆ

สรุปได้ว่า ลักษณะงานตามหน้าที่ของอาจารย์วิทยาลัยครูตามหลักการอุดมศึกษา และนโยบายของกรมการศึกษานักเรียน มีลักษณะงานอื่น ๆ นอกเหนือไปจากงานสอน แต่ในสภาวะการณที่ที่เป็นจริงนั้น งานสอนยังคงเป็นงานหลักที่สำคัญ ซึ่งพิจารณาได้จากข้อค้นพบของ กมลสิทธิ์ สืบพงษ์ (กมลสิทธิ์ สืบพงษ์, 2525 : 75-77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์ระหว่างวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า อาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกประเภทได้แก่ งานสอน งานนิเทศการศึกษา งานวิจัยผลิตตำรา งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการ-นักศึกษ งานบริหาร งานบริการชุมชน งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และงานธุรการ โดยใช้เวลาในการปฏิบัติงานสอนมากที่สุด รองลงมาได้แก่งานบริหาร งานวิจัยผลิตตำรา และใช้เวลาในการปฏิบัติงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมน้อยที่สุด และยังพบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ งานวิจัยผลิตตำรา งานนิเทศการศึกษา งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษ งานบริหาร งานบริการชุมชน งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และงานธุรการ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ เอนก ศิลาภิรมมาลัย (เอนก ศิลาภิรมมาลัย, 2521 : 111-112) ได้ศึกษาการสร้างเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครูพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ คือ การสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติการ นิเทศการสอนหรือฝึกสอน วิจัยเขียนตำราและเอกสารทางวิชาการ ให้บริการทางวิชาการ บริหารธุรการ การบริการนักศึกษ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ยังพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้เวลาตามการสอน รองลงมาได้แก่ การบริการนักศึกษ และการบริหาร ตามลำดับ ส่วนงานวิจัยมีอาจารย์ทำน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สมชาย วงษ์เกษม (สมชาย วงษ์เกษม, 2519 : 112-115) ที่ได้ศึกษาดังบทบาทการสอน การวิจัย และการบริการสังคมของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า อาจารย์เกือบทั้งหมดทำหน้าที่สอนโดยไม่ได้วิจัย และมากกว่า 2 ใน 3 สอนโดยไม่ให้บริการสังคมในวิชาที่ตนเองสอน

จากข้อค้นพบดังกล่าว จะเห็นว่าถึงแม้อาจารย์วิทยาลัยครูจะมีภาระในหน้าที่ต่าง ๆ แต่ภาระหนักในการสอนยังคงเป็นสิ่งสำคัญอยู่ เพราะเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง การ

ปฏิบัติงานอื่น ๆ จึงทำเป็นส่วนน้อย เมื่อเป็นเช่นนี้ ประสิทธิภาพการทำงานของอาจารย์ วิทยาลัยครูจะบรรลุเป้าหมายตามนโยบายของกรมการฝึกหัดครูก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหาร บุคลากรที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการตัดสินใจ ภาระงานต่าง ๆ ก็เป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารสามารถพิจารณาได้จากปริมาณงานที่อาจารย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ในภาระงานนั้น ๆ การวิเคราะห์ปริมาณงานจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยผู้บริหารในการวางแผนตัดสินใจเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ตอนที่ 2 ปริมาณงาน

เนื่องจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้น นอกจากทำหน้าที่สอนแล้ว ยังมีภาระงานต่าง ๆ เช่น การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นปริมาณงานจึงมีหลากหลาย เพราะจำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์เป็นหลัก แต่ยังประกอบด้วยปริมาณงานด้านต่าง ๆ อีกมาก ดังที่ วูดเบิร์น (Woodburne, 1958 : 94-96) ในข้อสังเกตไว้ว่า บางครั้งผู้บริหารหรือคณะกรรมการของสถานศึกษามักนึกถึงการขยายตัวของภาระงานของอาจารย์ โดยมักมองถึงเฉพาะจำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์เท่านั้น ทำให้การวางแผนงานอาจผิดพลาด เพราะว่างานของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้น ประกอบด้วย งานสอน งานเตรียมการสอน งานใหม่คำปรึกษา งานประชุมอบรม งานวิจัย และงานแสดงปาฐกถาพิเศษ เป็นต้น

วิจิตร ศรีสอาน (วิจิตร ศรีสอาน, 2518 : 66) กล่าวถึงปริมาณงานของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้สอดคล้องกับ วูดเบิร์น (Woodburne) คือ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเตรียมการสอน และตรวจงานของนิสิตนักศึกษา โดยใช้เวลาไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมงต่อการสอน 1 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นการที่อาจารย์มีอัตราการสอน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์นั้น ก็จะมีผู้เข้าใจผิดคิดว่าทำการสอนเพียง 10 หน่วยชั่วโมงเท่านั้น ที่จริงแล้วการสอน 10 หน่วยชั่วโมงต่อสัปดาห์ ต้องใช้เวลาจริงในการเตรียมการสอนและการตรวจงานไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และเพื่อเวลาทำรับการวิจัย การให้คำแนะนําปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษา และให้บริการทางวิชาการแก่สังคมอีกประมาณ 10 ชั่วโมงเท่านั้น ถ้าดีอัตราการสอน 10 หน่วยชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นหลัก

จากการประชุมคณะกรรมการระดับมัธยมศึกษา สำนักงานสภามหาการศึกษาระหว่างปี 2510-2514 (คณะกรรมการระดับมัธยมศึกษา, 2517 : 1) ได้จำแนกหน้าที่ของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาเป็น 4 ลักษณะกว้าง ๆ ดังนี้

1. การสอน (Teaching) เป็นกิจกรรมการสอนในห้องเรียน การแนะแนวเกี่ยวกับการศึกษา และการควบคุมโครงการการศึกษาและวิทยานิพนธ์
2. การวิจัย (Research) เป็นการดำเนินการวิจัยและผลิตผลการวิจัย การแนะแนว และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิจัย และการควบคุมการวิจัย
3. การแต่งตำรา (Text Book Writing) เป็นการเขียนคำสอนและเขียนตำรา
4. งานเกี่ยวกับการพัฒนาอื่น ๆ (Development Responsibility) เป็นงานกรรมการกิจการประเภทต่าง ๆ งานบริการ หรือโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย งานเกี่ยวกับพัฒนาอาชีพ และงานอื่น ๆ

สำหรับหน่วยงานมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2521 : 1-2) ได้กำหนดเรื่องปริมาณงานของอาจารย์ไว้ดังนี้

1. ระดับปริญญาตรีและต่ำกว่า ใช้เกณฑ์ 10 หน่วยชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาคการศึกษา หรือ 30 หน่วยชั่วโมงทำการ ตามกิจกรรมอื่น ๆ ให้คิดค่าน้ำหนักเทียบเป็นหน่วยชั่วโมง โดยคำนวณชั่วโมงสอน ลดลงตามส่วน

2. ระดับมัธยมศึกษา ใช้เกณฑ์ 6 หน่วยชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาคการศึกษา ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ คิด 4 หน่วยชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาคการศึกษา

กำหนด พลาจกฐ (กำหนด พลาจกฐ, ม.ป.ป. : 15-16) กล่าวว่ปริมาณงานของอาจารย์สถานันอุดมศึกษาแยกเป็น 3 ประการคือ

1. งานสอน อย่างแรกไม่ควรเกินสัปดาห์ละ 12 ชั่วโมง หรือ 8 หน่วย คือสอนแบบปาฐกถาประมาณ 4 ชั่วโมง และสอนภาคปฏิบัติอีก 8 ชั่วโมง (ภาคปฏิบัติ 2 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วย) ถ้าอาจารย์ทำงานบริการหรือบริการด้วยก็สอนน้อยลง

2. งานวิจัย

3. งานด้านบริหารและบริการ

สำหรับปริมาณงานตามตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ 1 (ระดับ 3-5) และ
อาจารย์ 2 (ระดับ 5-6) นั้น กุรุสภา (กุรุสภา, 2518 : 1-4) ได้กำหนดไว้ดังนี้

ตำแหน่งอาจารย์ 1 ต้องมีปริมาณงานและคุณภาพของงาน หรือผลงานทางวิชาการ
ดังนี้

1. มีชั่วโมงสอนประจำวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 12 หน่วย-
ชั่วโมง ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือ 15 หน่วยชั่วโมงในระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

2. ได้ทำการสอนได้ผลดีมีความมุ่งหมาย โดยมีผลงานทางวิชาการเป็นที่รับรอง
ของวิทยาลัย

3. ค้นคว้าและศึกษาหาความรู้และวิธีสอนใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการสอนการเรียน
ใหม่ให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตำแหน่งอาจารย์ 2 ต้องมีปริมาณงานและคุณภาพของงาน และ/หรือ ผลงานทาง
วิชาการดังนี้

1. ชั่วโมงสอนประจำวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 12 หน่วยชั่วโมง
ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือ 15 หน่วยชั่วโมงในระดับประกาศนียบัตรการ-
ศึกษา

2. ทำการสอนได้ผลดีมีความมุ่งหมาย โดยมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับของ
วิทยาลัย

3. ค้นคว้าและศึกษาหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน
ใหม่ให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดิลก บุญเรืองรอด (ดิลก บุญเรืองรอด, 2520 : 27-29) ได้เสนอแนวทิศ
ปริมาณงานของอาจารย์วิทยาลัยครูดังนี้

1. ให้กำหนดปริมาณงานมาตรฐานไว้ 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2. แบ่งลักษณะของงานออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ งานสอน และงานพิเศษ

3. ปริมาณงานสอนคิดเป็น 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และเริ่มเวลาสำหรับการเตรียมการสอน และการตรวจงานในอีกหนึ่งเท่าตัว ดังนั้นปริมาณงานสอนจริงเป็น 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

4. ปริมาณงานพิเศษคิดเป็น 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งได้แก่ งานบริหาร งานบริการ งานวิจัยค้นคว้าเขียนตำรา งานประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ และงานอื่น ๆ

และสำหรับกรรมการสภาคณะ (กรรมการสภาคณะ, 2523 : หนังสือด่วน) ได้เสนอเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางไว้ดังนี้

กำหนดให้ชั่วโมงทำงานของอาจารย์เป็น 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และแบ่งลักษณะของงานออกเป็น 7 งานคือ

1. งานสอน สอนแก่นักศึกษาคณะ ชั่วโมงสอนสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง
2. งานที่เกี่ยวข้องกับการสอน เช่น การเตรียมการสอน ตรวจงาน เตรียมอุปกรณ์ ทำข้อสอบ ฯลฯ มีชั่วโมงทำงานเกี่ยวข้องกับการสอนแก่นักศึกษาคณะ เท่ากับชั่วโมงสอน คือสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง
3. งานนิเทศการศึกษา ถ้าทำการนิเทศอย่างเดี่ยว อัตราส่วนอาจารย์นิเทศต่อนักศึกษาฝึกสอนเท่ากับ 1 : 20 หากสอนและนิเทศด้วย ก็ให้ลดจำนวนนักศึกษานักศึกษาฝึกสอนลงตามส่วน
4. งานวิจัย บริการวิชาการ แต่งตำรา ฯลฯ คิดชั่วโมงปฏิบัติงานตามโครงการที่ได้รับอนุมัติเป็นทางการจากวิทยาลัย ทั้งนี้ไม่เกินสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง แต่หาโครงการเฉพาะ ได้รับอนุมัติเป็นทางการ ก็นับชั่วโมงการปฏิบัติงานจริงตามโครงการนั้นได้
5. งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา เช่น อบรมนักศึกษา ควบคุมหอพัก โรงอาหาร ฯลฯ คิดชั่วโมงปฏิบัติงานไม่เกินสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง
6. งานสำนักงานและธุรการอื่น ๆ วิเคราะห์ความหมายจำเป็นของงาน โภชนา ชั่วโมงปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ 20 ชั่วโมง
7. งานบริหารของบุคลากรกำหนดงานบริหารที่สภาวิทยาลัยครูแต่งตั้ง การมีชั่วโมงสอนประจำ และมีชั่วโมงการปฏิบัติงานบริหารตามตำแหน่ง

ในการจัดบุคลากรในทีมงานสอนเป็นหลัก งานที่ปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามระเบียบของ
ทางราชการ เช่น อยู่เวร คุุสอบ ประชุม รักษาความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งได้กระทำ
เป็นครั้งคราว ไม่น่ามาคิด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปริมาณงาน

การวิเคราะห์ปริมาณงานในสถานับการศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยในกระบวนการวางแผน
และการบริหารงานของสถานับการศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องทราบถึงปริมาณงานที่อาจารย์ปฏิบัติ
หน้าที่ในลักษณะงานต่าง ๆ และควรคำนึงถึงตัวประกอบที่มีส่วนในการทำให้ปริมาณงานของ
อาจารย์ในสถานับการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปมีหลายอย่างดังที่ ไกรเดอร์ (Grieder, 1961 :
254) อธิบายว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อจำนวนปริมาณงานของอาจารย์คือ

1. ขนาดของชั้นเรียน
2. จำนวนห้องเรียนต่อสัปดาห์
3. จำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนที่อาจารย์สอน
4. จำนวนรายวิชาที่แตกต่างกันที่อาจารย์สอน
5. อัตราส่วนระหว่างจำนวนอาจารย์ กับ จำนวนนักศึกษา

อีสมอนด์ (Eastmond, 1959 : 349) ได้เสนอว่าผู้บริหารควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
ในการวัดปริมาณงานอาจารย์ในสถานับการศึกษาคือ

1. ขนาดของชั้นเรียนที่เหมาะสม
2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์
3. มีการกระจายงานให้เหมาะสม
4. การใช้เวลาครูอาจารย์ในการสอน การวิจัย พอสัมมนา
5. การจัดการบริหารภายในสถานับ ควรพิจารณาทางวิชาการที่ดีและมี

ประสิทธิภาพโดย

จากองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการแปรเปลี่ยนปริมาณงานดังกล่าว จึงมีผลทำให้ผู้คิด
วิธีการวิเคราะห์ปริมาณงานอาจารย์ในสถานับการศึกษาได้ต่าง ๆ กัน ดังเช่น

อมร รัตนาสัย (อมร รัตนาสัย, 2512 : 1-6) ได้เสนอหลักการในการวัดปริมาณการปฏิบัติงานประจำปีของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาดังนี้

1. ให้อาจารย์ทำงานหนักเท่ากับข้าราชการทั่วไป ซึ่งทำงานปีละ 1736 ชั่วโมง
2. ให้อาจารย์ไทยทำงานหนักเท่ากับมาตรฐานสากล ซึ่งให้สอนในระดับปริญญาตรี ภาคละ 4 วิชา หรือระดับบัณฑิตภาคละ 3 วิชา ปีละ 2 ภาค ๆ ละ 18 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง สอนต่อวิชา
3. ให้การทำงานของอาจารย์ประจำปีได้ผลงานคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานอาจารย์พิเศษ
4. การปฏิบัติงานในหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย ไม่คิดเฉพาะการสอนนักศึกษาอย่างเดียว ต้องรวมถึงการวิจัย การบริการชุมชน การแนะนำนักศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการค้นคว้าวิจัย และการรับหน้าที่บริหารงานของมหาวิทยาลัยด้วย

วิธีการคิดปริมาณงานได้เสนอวิธีการดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณงานทั้งหมด} &= \text{งานสอน} + \text{การตรวจผลการศึกษา} + \text{งานวิจัย} \\ &+ \text{งานบริการชุมชน} + \text{การแนะนำนักศึกษา} \\ &+ \text{การแนะนำวิทยานิพนธ์และการวิจัยของนักศึกษา} \\ &+ \text{งานบริหาร} \end{aligned}$$

การให้ค่าของงานต่าง ๆ คิดจากเกณฑ์ต่อไปนี้

1. ปริมาณงานทั้งหมดคิดเป็นชั่วโมงต่อปี ซึ่งควรได้ค่าประมาณ 1736 ชั่วโมง
2. งานสอน = ชั่วโมงสอนตลอดปี + (ชั่วโมงสอนตลอดปี x ชั่วโมงเตรียมสอนต่อชั่วโมงสอน)

อัตราการเตรียมสอนคิดดังนี้

ระดับปริญญาตรี	บรรยาย	1 ชั่วโมง	ใช้เวลาเตรียมสอน	2 ชั่วโมง
	ทดลองปฏิบัติการ	2 ชั่วโมง	ใช้เวลาเตรียมสอน	1 ชั่วโมง

3. การตรวจผลการศึกษา = จำนวนนักศึกษาตลอดปี x จำนวนชั่วโมงที่ใช้
ในการตรวจงานของนักศึกษาแต่ละคน

ระดับปริญญาตรี ใช้เวลาตรวจงานประมาณคนละ 2 ชั่วโมง

ระดับบัณฑิต ใช้เวลาตรวจงานประมาณคนละ 3 ชั่วโมง

4. งานวิจัย คิดตามเวลาที่ใช้จริงในรอบปี

5. งานบริการชุมชน คิดตามเวลาที่ใช้จริง โดยคำนึงถึงการเตรียมตัว เตรียมเอกสาร ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง และชั่วโมงที่ใช้ในการบริการด้วย ซึ่งใช้เกณฑ์ว่าการบรรยายหรืออภิปราย 1 ชั่วโมง ต้องใช้เวลาเตรียมการ 3 ชั่วโมง

6. การแนะนำนักศึกษา คิดจากนักศึกษา 1 คน จะใช้เวลาของอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำประมาณ 1 ชั่วโมงต่อปี

7. การแนะนำวิทยานิพนธ์และการวิจัยของนักศึกษา อาจารย์ควรใช้เวลาประมาณ 4 ชั่วโมง ต่อ 1 วิทยานิพนธ์ของวิทยานิพนธ์ หรืองานวิจัยของนักศึกษาแต่ละคน

8. งานบริหาร มีแนวทางการคิดปริมาณงานดังนี้

หัวหน้าภาควิชา รองคณบดี ทำหน้าที่บริหาร 1 ใน 4 ของงานทั้งหมด นอกเหนือจากการสอน

คณบดี ทำหน้าที่บริหาร 1 ใน 2 ถึง 3 ใน 4 ของงานทั้งหมด นอกเหนือทำงานสอน วิจัย และงานบริการชุมชน

รองอธิการบดี และอธิการบดี ทำหน้าที่บริหาร 3 ใน 4 ของงานทั้งหมด นอกเหนือบริการชุมชน

กู๊ดวิน (Goodwin, 1970 : 6-133) ได้แสดงวิธีการคำนวณปริมาณงาน โดยยึดมาตรฐานของ คอนเนคติกัต (Connecticut's Target Standard) ซึ่งคิดจากจำนวนนักศึกษานักเรียนที่อาจารย์สอนกับจำนวนชั่วโมงที่อาจารย์สอนในหนึ่งสัปดาห์ มีสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

ปริมาณงานสอน = จำนวนนักศึกษา x จำนวนชั่วโมงที่สอนในหนึ่งสัปดาห์

จากสูตรนี้คิดค่าปริมาณงานสอนของอาจารย์ออกมาเป็นหน่วย คนต่อชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีความมาตรฐานของปริมาณงานอาจารย์ทั้งหมด แยกตามระดับชั้นที่สอน ตามตัวอย่างการคำนวณดังต่อไปนี้

ชั้นที่สอน	จำนวนนิสิตนักศึกษา	ชั่วโมงที่สอน	ปริมาณงานสอนมาตรฐาน
ปริญญาตรี ปีที่ 1 - 2	25	12	300
ปีที่ 3 - 4	20	9	180
ปริญญาโทและวิชาเฉพาะ	15	6	90
ปริญญาโทและปริญญาเอก	12.5	6	75
ปริญญาเอกอย่างเดียว	10	6	60

ปริมาณงานสอนมาตรฐานของอาจารย์คนหนึ่งคนใดหมายความว่า อาจารย์คนใดก็ตาม
 ใดสอนเท่ากับค่ามาตรฐานตามระดับชั้นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้วนี้ ก็ถือว่าได้ทำงานเต็มเวลา
 แล้ว อนึ่ง จำนวนของนิสิตนักศึกษา หรือจำนวนชั่วโมงสอนอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่เมื่อนำมาคูณกันแล้วคงได้ค่าเท่ากับปริมาณงานสอนมาตรฐานของอาจารย์คนหนึ่งคน จึงจะถือว่า
 ทำงานสอนเต็มเวลา ส่วนการคำนวณหาปริมาณงานทั้งหมดของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
 สามารถคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{ปริมาณงานทั้งหมด} &= \text{ปริมาณงานสอน} + \text{ปริมาณงานบริหาร} \\ &+ \text{ปริมาณงานวิจัย} + \text{ปริมาณงานบริการสังคม} \\ &+ \text{ปริมาณงานอื่น ๆ} \end{aligned}$$

สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มีคำสั่งที่ 1650/2519 ลงวันที่ 10 กันยายน
 2519 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์ในการกำหนดลักษณะงานที่และปริมาณงานของ
 อาจารย์ประจำชั้น (เมืองทอง แชะงณี, 2519 : 1-4) ซึ่งคณะกรรมการได้สรุปไว้ว่า
 ลักษณะงานตามหน้าที่ของอาจารย์ประจำของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ งานสอน งานวิจัย
 และงานเขียนทางวิชาการ งานบริหาร งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนิสิต งานกรรมการ และ
 งานบริการชุมชน ได้กำหนดว่า ควรกำหนดปริมาณงานขั้นต่ำของอาจารย์ประจำ โดย
 คิดเฉลี่ยตลอดปี (52 สัปดาห์) ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยต่อสัปดาห์ ซึ่งได้ถือในการคิดปริมาณ
 งานอาจารย์ดังนี้

- ปริมาณงาน L = A.B
 เมื่อ L = ปริมาณงานทั้งหมดมีค่าเป็นหน่วยชั่วโมงต่อสัปดาห์
 A = เวลาที่ใช้ในการทำงานจริง
 B = นำหนักที่แสดงความสำคัญของงาน

เวลาที่ใช้ในการทำงานจริง (A) คิดจากสูตร

- A = a.b
 เมื่อ A = เวลาที่ใช้ทำงานจริง
 a = ชั่วโมงทำงาน
 b = ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงเวลาที่ใช้จริง ซึ่งกำหนดขึ้นตามสภาพที่เป็นจริง เช่น สอนแบบบรรยาย 1 ชั่วโมงใช้เวลาในการเตรียม 3 ชั่วโมง ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3

นำหนักที่แสดงค่าความสำคัญของงาน (B) ให้แต่ละคณะวิชากำหนดขึ้นตามนโยบายและเป็นที่ยอมรับของอาจารย์ในคณะวิชา การกำหนดค่าความสำคัญของงานโดยคิดเป็นน้ำหนักการชั่งน้ำหนักดังนี้

งานสอนแบบบรรยายเป็นเกณฑ์มาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1
 ความสำคัญของงานประเภทอื่นใหม่ค่าอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.5

เขาวดี รางชัยกุล เกศินี หงสนันท์ และ ไพลิน ผ่องใส (เขาวดี รางชัยกุล, 2522 : 13-40) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเกณฑ์การประเมินผลนี้ จะกำหนดจากผลการศึกษากลุ่มลักษณะงานต่าง ๆ 6 ลักษณะได้แก่ งานสอน งานวิจัย และงานเขียนทางวิชาการ งานบริหาร งานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต งานบริการชุมชน งานนันทนาการ และผลการศึกษารวมประกอบคุณภาพของงาน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีวิธีการดังนี้

1. การจัดเรียงลำดับ (Ranking) ความสำคัญของกลุ่มลักษณะงาน 6 ลักษณะ ดังกล่าว รวมทั้งองค์ประกอบคุณภาพของงาน 3 องค์ประกอบจากลักษณะงาน หรือองค์ประกอบคุณภาพของงานที่มีความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1, 2, 3, . . . จนถึงลำดับที่มีความสำคัญน้อยที่สุด โดยอาจารย์ของคณะต่าง ๆ ทุกคณะในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาจัดเรียงลำดับความสำคัญ

2. การให้คะแนนสำหรับลักษณะงานเรียงลำดับตามความสำคัญคือ อันดับ 1 ได้ 5 คะแนน อันดับ 2 ได้ 5 คะแนน อันดับ 3 ได้ 4 คะแนน อันดับ 4 ได้ 3 คะแนน อันดับ 5 ได้ 2 คะแนน และอันดับ 6 ได้ 1 คะแนน สำหรับองค์ประกอบคุณภาพของงานเรียงลำดับตามความสำคัญคือ อันดับ 1 ได้ 3 คะแนน อันดับ 2 ได้ 2 คะแนน และอันดับ 3 ได้ 1 คะแนน

3. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะงานและองค์ประกอบคุณภาพของงาน

สูตรที่ใช้	$\bar{X}$	=	$\frac{\sum f_i x_i}{N}$
	$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
	f_i	หมายถึง	ความถี่ของคะแนนอันดับความสำคัญที่ i ของลักษณะงานหรือองค์ประกอบคุณภาพของงาน
	x_i	หมายถึง	คะแนนอันดับความสำคัญที่ i
	i	หมายถึง	อันดับความสำคัญซึ่งแปรตั้งแต่ 1 ถึง 3 หรือ 1 ถึง 6
	N	หมายถึง	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4. การหาค่านำหนัก โดยการเทียบหาอัตราส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะงาน หรือ องค์ประกอบคุณภาพของงาน กับค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งอยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน

ถิลก นุญเรื่องรอด (ถิลก นุญเรื่องรอด, 2520 : 27-31) ได้เสนอแนวคิด ปริมาณงานของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาดังนี้

1. จัดปริมาณงานให้เท่ากัน เพื่อทำให้ปริมาณงานเป็นทั่วถึงที่ เป็นการกำหนดให้บุคลากรรับผิดชอบปริมาณงานในหน้าที่เท่ากัน เช่น กำหนดให้ปริมาณงานเป็น 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2. วิจารณ์งานและการจัดงานในบุคลากรทำ ลักษณะของงานในสถาบันการศึกษา จำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ งานสอนและงานพิเศษ

งานสอนเป็นหลัก ต้องมีการวางแผนระยะยาว เพื่อให้ครูสอนแต่ละคนมีงานสอนในปริมาณที่สม่ำเสมอตลอดปี เช่น มีชั่วโมงสอน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดปี เป็นการช่วยให้อาจารย์มีเวลาให้งานอื่นในอัตราที่สม่ำเสมอด้วย

งานพิเศษ มีหลายประเภท เช่น งานบริหาร งานบริการ งานวิจัยเขียนตำรา เป็นต้น ควรจะจำแนกให้ละเอียด เพื่อช่วยในการสร้างเกณฑ์และเครื่องมือ สำหรับการประเมินที่ใกล้เคียงผลจริง

เนื่องจากลักษณะงานต่างก็มีความสำคัญไม่เท่ากัน จึงควรมีการกำหนดค่าน้ำหนักของงานในการคิดปริมาณงานด้วย

3. เครื่องมือในการวัดปริมาณงาน จะใช้เครื่องมือชนิดใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความเหมาะสมของแต่ละสถาบันการศึกษา

4. ควรประเมินปีครั้ง ตามหลักการนี้จะต้องประเมินผลทุกครั้งกับบุคลากรปฏิบัติงาน แต่ในทางปฏิบัติอาจทำไม่ได้ ดังนั้นจึงควรทำการประเมินเป็นระยะ ๆ ไป อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง จะช่วยให้ได้ข้อมูลการประเมินผลที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือยิ่งขึ้น

ฮาโรลด์ ซี (Harold W. See) ผู้เชี่ยวชาญประจำทบวงมหาวิทยาลัย ได้เสนอแนวการวิเคราะห์ภาระงานสอน (Teaching Load) ไว้ดังนี้ (นัฐพร แก้วส่อง, 2526 : 1-3)

$$\begin{aligned}
 1. \text{ อัตราส่วนหน่วยกิตต่อครูสอน} &= \frac{\text{จำนวนหน่วยกิต}}{\text{Net. FTEF}} \\
 \text{โดยที่ จำนวนหน่วยกิต} &= \sum X_i Y_i \\
 X_i &= \text{จำนวนหน่วยกิตวิชา } i \\
 Y_i &= \text{จำนวน Section ที่เปิดสอนวิชา } i
 \end{aligned}$$

Net. FTEF = จำนวนอาจารย์เต็มเวลาสุทธิ (Net. Full Time Equivalence of Faculty) คือ จำนวนอาจารย์เต็มเวลา (Full Time Equivalence of Faculty) ที่ทำหน้าที่สอน โดยหักภาระงานอื่น ๆ ออกหมด (อาจารย์เต็มเวลา หมายถึง อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนบรรยาย หรือเทียบเท่าจำนวน 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ใน 1 ภาคการศึกษา

$$2. \text{ อัตราส่วนจำนวนหน่วยกิตนักศึกษาที่ศึกษาต่อ} = \frac{SCH}{\text{Net. FTEF}}$$

โดยที่ SCH = $\sum a_i b_i$
 SCH = จำนวนหน่วยกิตนักศึกษา (Student Credit Hours)
 a_i = จำนวนหน่วยกิตของวิชา i
 b_i = จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา i
 Net. FTEF = จำนวนอาจารย์เต็มเวลาสุทธิ (Net. Full Time Equivalence of Faculty)

$$3. \text{ อัตราส่วนจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาต่อผู้สอน} = \frac{FTES}{\text{Net. FTEF}}$$

โดยที่ FTES = จำนวนนักศึกษาเต็มเวลา (Full Time Equivalence of Students)

ระดับปริญญาตรี FTES = $\frac{SCH}{18}$
 (นักศึกษา 1 คน ลงทะเบียนเรียนโดยเฉลี่ยภาคการศึกษาละ 18 หน่วยกิต)

$$\text{ระดับปริญญาโท FTES} = \frac{\text{SCH}}{12}$$

(นักศึกษา 1 คน ลงทะเบียนเรียนโดยเฉลี่ยภาคการศึกษาละ 12 หน่วยกิต)

$$\text{SCH} = \text{จำนวนหน่วยกิตนักศึกษา (Student Credit Hours)}$$

$$\text{Net. FTEF} = \text{จำนวนอาจารย์เต็มเวลาสุทธิ (Net. Full Time Equivalence of Faculty)}$$

$$4. \text{ อัตราส่วนชั่วโมงสอนจริงต่อผู้สอน} = \frac{\text{จำนวนชั่วโมงสอนจริง}}{\text{Net. FTEF}}$$

$$\text{โดยที่ จำนวนชั่วโมงสอนจริง} = \text{ชั่วโมงบรรยาย} + \text{ชั่วโมงปฏิบัติการ} \\ + \text{ชั่วโมงนิเทศ} + \text{ชั่วโมงทบทวน} \\ + \text{ชั่วโมงฝึกงาน}$$

$$\text{Net. FTEF} = \text{จำนวนอาจารย์เต็มเวลาสุทธิ (Full Time Equivalence of Faculty)}$$

$$5. \text{ อัตราส่วนชั่วโมงสอนมาตรฐาน} = \frac{\text{จำนวนชั่วโมงสอนมาตรฐาน}}{\text{Net. FTEF}}$$

โดยที่ จำนวนชั่วโมงสอนมาตรฐานคือ ชั่วโมงสอนจริงที่ได้รับการปรับค่าให้เป็น ชั่วโมงสอนบรรยายตามหลักเกณฑ์ดังนี้

$$1 \text{ ชั่วโมงสอนมาตรฐาน} = 1 \text{ ชั่วโมงบรรยาย} \\ = 3 \text{ ชั่วโมงปฏิบัติการ/นิเทศ} \\ = 2 \text{ ชั่วโมงปฏิบัติการ (สำหรับภาควิชาพลศึกษา} \\ \text{และภาควิชาทางด้านคลินิกของคณะแพทยศาสตร์)} \\ = 4 \text{ ชั่วโมงปฏิบัติการ (สำหรับภาควิชาทางด้าน} \\ \text{คลินิกทางวิชาของคณะแพทยศาสตร์)}$$

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริมาณงาน และการวิเคราะห์ปริมาณงาน ของอาจารย์วิทยาลัยครู
โตมิศึกษาไว้ดังนี้

ประยูทธ กุญสาคร (ประยูทธ กุญสาคร, 2517 : 56) ได้ทำการวิจัยบทบาท
หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยในวิทยาลัยครู ประจำปีการศึกษา 2517 พบว่า หัวหน้าหมวดวิชา
ภาษาไทยมีชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ค่าสุด 4 ชั่วโมง และสูงสุด 15 ชั่วโมง เฉลี่ยสัปดาห์ละ
10.78 ชั่วโมง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.24 ส่วนอาจารย์หมวดวิชาภาษาไทยสอนค่าสุด
3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงสุด 24 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 12.71 ชั่วโมง ค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.13 เวลาที่ใช้ปฏิบัติราชการต่อสัปดาห์เป็นดังนี้ หัวหน้าหมวดวิชา
ภาษาไทยมีชั่วโมงปฏิบัติงานค่าสุด 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงสุด 55 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เฉลี่ย
สัปดาห์ละ 25.25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.29 ชั่วโมง ส่วนอาจารย์
หมวดวิชาภาษาไทยมีชั่วโมงปฏิบัติงานค่าสุด 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงสุด 69 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
เฉลี่ยสัปดาห์ละ 28.55 ชั่วโมง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.99

สมชาย วงษ์เกษม (สมชาย วงษ์เกษม, 2519 : 112-115) ได้ศึกษาบทบาท
ทางการสอน การวิจัย และการบริการสังคมของอาจารย์วิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2518 พบว่าอาจารย์คนหนึ่งใช้เวลาในการสอน
ภาคปกติ 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนในการสอนภาคค่ำใช้เวลา 8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้
เวลาในด้านการวิจัย การบริการสังคม และการบริหาร เป็นเวลา 7, 13 และ 16 ชั่วโมง
ต่อสัปดาห์ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์เกือบทั้งหมดทำหน้าที่สอนโดยไม่ได้วิจัย
และอาจารย์มากกว่า 2 ใน 3 ทำการสอนโดยไม่ได้รับบริการสังคม

แอนด สตีปนิชมาลย์ (แอนด สตีปนิชมาลย์, 2521 : 111-112) ได้ทำการศึกษา
เพื่อสร้างเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครูพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครู
ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ คือ การสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติการ นิเทศการสอนหรือฝึกงาน วิจัย
เขียนตำราและเอกสารทางวิชาการ ให้บริการทางวิชาการ บริหารธุรการ การบริการ

นักศึกษา และงานอื่น ๆ ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นครั้งคราว อาจารย์วิทยาลัยครูใช้เวลาในการสอน 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาค และใช้เวลาในการบริหาร การให้บริการนักศึกษา และการวิจัย เป็นเวลา 7 ชั่วโมง 4 ชั่วโมง 30 นาที และ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ต่อภาค ตามลำดับ

และในปีเดียวกัน สัทธชัย ตั๊น (สัทธชัย ตั๊น, 2521 : 67-69) ได้ทำการศึกษาปริมาณงานของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันตก โดยใช้วิธีการคำนวณหาปริมาณงานของอาจารย์ตามเกณฑ์และสูตรของคณะกรรมการวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งคิดปริมาณงานของอาจารย์แต่ละคนจากผลรวมของปริมาณงานสอน งานตรวจงาน งานวิจัย งานให้คำปรึกษาทางวิชาการ งานบริหาร งานธุรการ งานนิเทศการสอน และงานอื่น ๆ โดยที่แต่ละงานคิดปริมาณงานดังนี้

ปริมาณงานสอน = จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ + (จำนวนชั่วโมงสอนต่อสัปดาห์ $\times$ จำนวนชั่วโมงที่เตรียมการสอนแต่ละวิชา)

ปริมาณงานตรวจงาน = จำนวนนักศึกษา $\times$ เวลาที่ใช้ในการตรวจงานต่อนักศึกษานึ่งคน ซึ่งใช้เกณฑ์ 0.06 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ปริมาณงานให้คำปรึกษาทางวิชาการ = จำนวนนักศึกษา $\times$ เวลาที่ใช้ในการให้คำปรึกษาต่อนักศึกษานึ่งคน ซึ่งใช้เกณฑ์ 0.03 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ปริมาณงานบริหาร = จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ทำงานบริหาร

งานบริหารมีเกณฑ์ปกติดังนี้ อธิการ รองอธิการ หัวหน้าสำนักงานอธิการ และหัวหน้าคณะวิชา มีปริมาณงานสัปดาห์ละ 26.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนหัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าแผนกมีปริมาณงาน 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ส่วนปริมาณงานวิจัย งานบริการ งานธุรการ งานนิเทศการสอน และงานอื่น ๆ
คิดจากชั่วโมงต่อสัปดาห์ ที่อาจารย์ทำงานจริง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครุภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีการกระจายของปริมาณงาน
อยู่ระหว่าง 11-140 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และอาจารย์ส่วนใหญ่มีปริมาณงานอยู่ระหว่าง
41-50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ปริมาณงานของอาจารย์ระหว่างวิทยาลัยครูแตกต่างกัน อาจารย์
วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง มีปริมาณงานมากที่สุด รองลงมาได้แก่วิทยาลัยครุนครปฐม
วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูกาญจนบุรี ตามลำดับ และพบความแตกต่างของปริมาณ
งานของอาจารย์ในแต่ละคณะวิชาของวิทยาลัยครูเพชรบุรีและนครปฐม ส่วนปริมาณงานของ
อาจารย์ในแต่ละคณะวิชาของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และกาญจนบุรีไม่แตกต่างกัน

รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์ (รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์, 2522 : 76-77) ได้ศึกษา
คุณวุฒิ ประสบการณ์ ผลงานทางวิชาการ และภาระการทำงานของครูสอนในวิทยาลัยครู ที่
สังกัดภาควิชาที่เปิดสอนเป็นวิชาเอกระดับปริญญาตรีได้แก่ ภาควิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา
คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ทั่วไป ในปีการศึกษา 2521 พบว่าครูสอนในวิทยาลัยครูมีการ
ทำงานโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 29.10 ชั่วโมง ใช้เวลาส่วนใหญ่ในด้านการสอน การเตรียม
การสอน และการตรวจงานถึง 17.22 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้เวลาเฉพาะการสอน 9.76
ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนภาระในด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคมใช้เวลาน้อยที่สุดคือ เฉลี่ย
สัปดาห์ละ 0.5 ชั่วโมง เมื่อเปรียบเทียบภาระการทำงานของครูสอนระหว่างกลุ่มวิทยาลัยครู
พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านผลงานทางวิชาการ ผู้
สอนโดยเฉลี่ยหนึ่งคนจะมีผลงานวิจัย 0.1 เรื่อง การเขียนตำรา 0.69 เรื่อง การแปล
ตำรา 0.07 เรื่อง และการเขียนบทความทางวิชาการ 0.6 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบ
ผลงานทางวิชาการระหว่างกลุ่มวิทยาลัยครู และระหว่างภาควิชาพบว่า ผลงานทางวิชาการไม่
มีความแตกต่างกัน

กมลทิพย์ สืบพงษ์ (กมลทิพย์ สืบพงษ์, 2524 : 75-77) ได้ทำการศึกษา
เปรียบเทียบปริมาณงานของอาจารย์ระหว่างวิทยาลัยครุภาคตะวันออกเฉียงใต้ในปีการศึกษา 2525 ซึ่ง
มีใ้กล่าวถึงถึงค่าน้ำหนักของลักษณะงานและการนำค่าน้ำหนักของลักษณะงานตามการพิจารณาให้
อันดับความสำคัญของงานของอาจารย์วิทยาลัยครุภาคตะวันออกเฉียงใต้ มาใช้คำนวณหาปริมาณงานอาจารย์

โดยการเปรียบเทียบค่าส่วนระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะงานนี้ ๆ กับค่าเฉลี่ยของคะแนนลักษณะงานที่ต่ำสุดซึ่งอยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณงานโดยเฉลี่ยระหว่างวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือแตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยของปริมาณงานของอาจารย์วิทยาลัยครูกาญจนบุรีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของปริมาณงานอาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูสุพรรณบุรี และวิทยาลัยครูเพชรบุรี นอกจากนี้ไม่มีความแตกต่างกันทั้งที่นำค่าน้ำหนักของลักษณะงานมาคิดคำนวณและที่ไม่ได้นำค่าน้ำหนักของลักษณะงานมาคิดคำนวณปริมาณงานอาจารย์ อาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้เวลาในการปฏิบัติงานทุกประเภท อันได้แก่ งานสอน งานนิเทศการศึกษา งานวิจัยผลิตตำรา งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา งานบริหาร งานบริการชุมชน งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และงานธุรการ โดยเฉลี่ย 37.13 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ใช้เวลาปฏิบัติงานสอนมากที่สุดคือ 16.76 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รองลงมาคืองานบริหาร งานวิจัยผลิตตำรา ใช้เวลาปฏิบัติงาน 5.71 และ 3.14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ และใช้เวลาในการปฏิบัติงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมน้อยที่สุด 1.09 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำงานสอนมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ งานวิจัยผลิตตำรา งานนิเทศการศึกษา งานที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษา งานบริหาร งานบริการชุมชน งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และงานธุรการ โดยมีค่าน้ำหนักดังนี้ 3.07 2.21 2.08 1.67 1.51 1.49 1.16 และ 1.00 ตามลำดับ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในสถาบันการศึกษาอื่นได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

สำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พิศมัย ศรีอำไพ (พิศมัย ศรีอำไพ, 2518 : 50-53) ได้ศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่การงานของอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 8 วิทยาเขต ที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2517 พบว่า อาจารย์ 1 คน สอน 2 วิชา และ 2 หน่วเรียนนอกภาคเรียน อาจารย์ 1 คน ใช้เวลาในการสอน รวมทั้งการเตรียมการสอน และการตรวจงานของนิสิต 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนในด้านกาวิจัย นิเทศการสอน การบริหาร และการบริการใช้เวลา 6 7 12 และ 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า 3 ใน 4 ของจำนวนอาจารย์ทำการสอนโดยไม่ได้วิจัย และ 1 ใน 4 ของอาจารย์ทำการสอนโดยไม่ได้หาประสบการณ์ในวิชาที่สอนด้านการให้บริการ

คณะกรรมการวิจัยสถาบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (คณะกรรมการวิจัยสถาบัน, 2518 : 1-32) นำการศึกษาปริมาณงาน ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แยกตามคณะและแยกตามแผนกวิชา พบว่า

1. ในจำนวนอาจารย์ทั้งหมดมีอาจารย์ที่มีปริมาณงานต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอยู่ร้อยละ 30 ปริมาณงานอยู่ในเกณฑ์ปกติร้อยละ 30 และปริมาณงานสูงกว่าเกณฑ์ปกติร้อยละ 40
2. ปริมาณงานโดยเฉลี่ยของอาจารย์แยกตามคณะมีดังนี้ คณะวิชาการศึกษา 37.16 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คณะมนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ 43.01 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 38.62 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คณะวิทยาการศึกษา 33.38 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
3. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปริมาณงานของอาจารย์ระหว่างคณะปรากฏว่าปริมาณงานของอาจารย์ในคณะมนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์มากกว่าเกณฑ์ปกติ ส่วนของคณะอื่น ๆ มีปริมาณงานของอาจารย์อยู่ในเกณฑ์ปกติ
4. ทั้งมหาวิทยาลัยมีอาจารย์เขียนตำราร้อยละ 46 ของอาจารย์ทั้งหมด เมื่อแยกเป็นรายคณะพบว่า อาจารย์ในคณะมนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์เขียนตำราร้อยละ 59 คณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ร้อยละ 55 คณะวิชาการศึกษาร้อยละ 32 คณะวิทยาการศึกษาร้อยละ 28 และสำนักอธิการบดีร้อยละ 14
5. เมื่อพิจารณาปริมาณงานวิจัยพบว่า มีอาจารย์ทำการวิจัยรวมร้อยละ 18.84 แยกเป็นคณะได้ดังนี้ คณะวิทยาการศึกษาร้อยละ 97 คณะวิชาการศึกษาร้อยละ 9 คณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ร้อยละ 7 และคณะมนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ร้อยละ 2

พจน สະเพ็ชรชัย (พจน สະเพ็ชรชัย, 2518 : 5-15) ได้รายงานผลการวิจัยของคณะกรรมการวิจัยสถาบัน เรื่องการศึกษาปริมาณงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ประจำปีภาคเรียนแรก ปีการศึกษา 2517 ผลการวิจัยพบว่า

งานส่วนมากปกติเมื่อแยกตามคณะวิชา และแผนกวิชาพบว่า

1. งานสอนของอาจารย์ในคณะวิชาศึกษาศาสตร์ที่มีปริมาณงานสอนโดยเฉลี่ย 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ 31-40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และงานสอนในแต่ละแผนกวิชาพบว่า ทุกแผนกวิชาในคณะนี้ไม่มีปริมาณงานสอนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ
2. งานสอนของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีปริมาณงานสอนโดยเฉลี่ยประมาณ 29 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ และงานสอนในแต่ละแผนกวิชาพบว่า ส่วนมากต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ
3. งานสอนของอาจารย์ในคณะวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีปริมาณงานสอนโดยเฉลี่ยประมาณ 28 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ และทุกแผนกวิชาที่มีปริมาณงานต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ยกเว้นแผนกวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติมาก
4. งานสอนของอาจารย์ในคณะวิจัยการศึกษามีปริมาณงานสอนโดยเฉลี่ยประมาณ 28 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

สำหรับงานการวิจัย พบว่า มีอาจารย์ทำงานวิจัยร้อยละ 18.84 อาจารย์ในคณะวิชาวิจัยการศึกษามีงานวิจัยมากที่สุดถึงร้อยละ 97 รองลงมาได้แก่อาจารย์ในคณะวิชาศึกษาศาสตร์ อาจารย์ในคณะวิชาวิทยาศาสตร์ และอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ คือร้อยละ 9 7 และ 2 ตามลำดับ

ส่วนงานการเขียนตำรา และ/หรือ เอกสารประกอบการเรียน พบว่า มีอาจารย์ร้อยละ 46 ที่เขียนตำรา และ/หรือ เอกสารประกอบการเรียน อาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ทำงานด้านนี้มากที่สุดถึงร้อยละ 59 รองลงมาได้แก่อาจารย์ในคณะวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิชาศึกษาศาสตร์ คณะวิชาวิจัยการศึกษา และสำนักงานอธิการ คือ ร้อยละ 55 32 28 และ 14 ตามลำดับ

สุวภิก ตรีบัณฑิต (สุวภิก ตรีบัณฑิต, 2519 : 93-94) ได้วิเคราะห์ปริมาณงานของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม วิทยาลัยครูมหาสารคาม และวิทยาลัยครูศรีมหาสารคาม โดยวิธีจัดการกำหนดปริมาณงานอาจารย์ค่าเฉลี่ยคือ อมร รักษาศักดิ์ ได้เสนอไว้ (อมร รักษาศักดิ์, 2512 : 1-6) พบว่า อาจารย์สถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีการกระจายปริมาณงานทั้งหมดอยู่ในช่วง 11-110 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นปริมาณงานภาคปกติอยู่ในช่วง 31-40 ชั่วโมง

ต่อสัปดาห์ ส่วนปริมาณงานภาคนอกเวลาอยู่ในช่วง 21-30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และพบว่า ปริมาณงานวิจัยของอาจารย์ถึง 3 สถาบัน เปรียบเทียบกันในระหว่างสถานศึกษาแล้วปริมาณงาน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรมจิต จีรพันธุ์ (เปรมจิต จีรพันธุ์, 2512 : 46-48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะหน้าที่การงานของอาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2512 พบว่า อาจารย์หนึ่งคนสอน 3 วิชาต่อหนึ่งภาคเรียน และอาจารย์ 1 คนใช้เวลาในการ สอน วิจัย บริหาร และบริการ เป็นเวลา 24 7 3 และ 6 ชั่วโมงตามลำดับ

สายไสว ไวยถาว (สายไสว ไวยถาว, 2516 : 412-414) ได้ศึกษาวิเคราะห์ เบื้องต้นของศาสตราจารย์ เรื่องผลผลิตจากการทำงานของอาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2516 โดยศึกษาสภาวะความเป็นจริงเกี่ยวกับงานสอน งานวิจัย งานบริหาร งานปรึกษา วิทยานิพนธ์ และอื่น ๆ พบว่าอาจารย์หนึ่งคนสอนมากเกินไป ทำให้งานวิจัยมีน้อย นอกจากนี้ การเปิดรายวิชาสอนมากเกินไปทำให้การวิจัยลดน้อยลง และผลผลิตที่เกิดขึ้นหลักไปทางด้านการ สอน รองลงมาได้แก่ การวิจัย การบริหาร การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอื่น ๆ ตาม ลำดับ

สมชาย ทยานง และ ชนิกา ศิปปอนันต์ (สมชาย ทยานง, 2517 : 11-18, 70-73) ได้ทำการสำรวจและวิจัยลักษณะหน้าที่และปริมาณงานของอาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2518 โดยใช้แบบสำรวจที่ดัดแปลงมาจาก NCHEMS Faculty Activity and Outcome Survey แต่สัดส่วนที่เป็น Percentage distribution to institutional outcomes ออก และได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องการสอน ได้แก่ จำนวนหนังสือ จำนวนหน่วยกิต ชั่วโมง ที่สอนจริง ชั่วโมงที่ใช้ทำงานเพื่อการสอน จำนวนกลุ่ม (Section) วิชาที่สอนและปริมาณ งานสอนแต่ละคน โดยการถดถอยประพจน์ถดถอย (Regression Coefficient) และ ค่า R(Multiple Correlation) ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้เวลาทำงานทุกประเภททั้งในและนอกเวลาราชการ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 40.06 ชั่วโมง อาจารย์ทุกคนใช้เวลาทำงานสอนมากที่สุดสัปดาห์ละ 21.78 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยเป็นชั่วโมง

ที่สอนจริง 10.69 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ชั่วโมงที่ทับกับนิเทศนอกห้องเรียน และที่ใ้ตรวจงาน 4.91 ชั่วโมง และชั่วโมงที่เตรียมการสอน 6.79 ชั่วโมง และอาจารย์ใช้เวลาทำงานเป็นลำดับ รองลงมาคืองานเสริมสร้างวิชาการและวิชาชีพ งานบริการและธุรการ งานบริการชุมชน งานวิจัยและเขียนตำรา งานกรรมการ งานอาจารย์ที่ปรึกษา งานกิจการนิสิต งานพัฒนาหลักสูตร และงานบรรยายพิเศษ และสอบวิทยานิพนธ์ตามลำดับ ยังพบว่าจำนวนหน่วยกิตที่อาจารย์สอนโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์คือ 6.88 หน่วยกิต และปริมาณงานสอนจะมากหรือน้อยจะขึ้นอยู่กับจำนวนชั่วโมงที่สอนจริง ถ้ามีจำนวนคอนวิชาที่สอนมาก จำนวนชั่วโมงที่ใช้เพื่อการสอนจะมากตามไปด้วย ปริมาณงานสอนของอาจารย์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนหน่วยกิตที่สอน แต่ขึ้นอยู่กับจำนวนชั่วโมงที่สอนจริง

วิไลธรรม พิธิยานุวัฒน์ สุวิมล ว่องวาณิช และ กุลลาภ หวังดีศิริกุล
 (วิไลธรรม พิธิยานุวัฒน์, 2524 : 3-13) ได้ทำการวิเคราะห์ปริมาณงานของอาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2523 ในคณงานวิชาการ งานบริการและธุรการในมหาวิทยาลัย งานบริการวิชาการ และอื่น ๆ โดยวิเคราะห์ตามจำนวนชั่วโมงปฏิบัติภาระงานของอาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า ภาระงานของอาจารย์จะเน้นหนักในงาน 3 ประเภทคือ งานสอน งานวิจัยและงานวิชาการอื่น ๆ จำนวนชั่วโมงทำงานโดยเฉลี่ยของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 38 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นการทำงานในเวลาราชการ 31 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และนอกเวลาราชการ 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ส่วนคณงานสอนโดยเฉลี่ยของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นชั่วโมงสอนในเวลาราชการ 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และชั่วโมงสอนนอกเวลาราชการ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สำหรับการดำเนินงานในเวลาราชการนั้นหน่วยงานที่อาจารย์มีชั่วโมงทำงานสูงกว่าจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ สถาบันประชากรศาสตร์ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม สถาบันภาษา คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์

สำหรับหน่วยงานที่อาจารย์มีจำนวนชั่วโมงทำงานนอกเวลาสูงกว่าจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันประชากรศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์

เมื่อรวมจำนวนชั่วโมงทั้งในและนอกเวลาราชการเข้าด้วยกัน ปรากฏว่าหน่วยงานที่มีจำนวนชั่วโมงทำงานสูงกว่าจำนวนชั่วโมงเฉลี่ยของอาจารย์ผู้สอนมหาวิทยาลัย คือ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม สถาบันประชากรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะเทคโนโลยีศาสตร์และการบัญชี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ และสถาบันภาษา

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงการทำงานของอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางบริหาร และอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งบริหารพบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางบริหารใช้เวลาทำงานมากกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางบริหาร เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำนวนชั่วโมงทำงานของอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่างกันพบว่า โดยส่วนรวมของอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่างกันใช้เวลาในการทำงานไม่แตกต่างกัน

สำหรับมหาวิทยาลัยขอนแก่น. บัญชี แยกสอง (บัญชี แยกสอง, 2526 : 1-8) ได้ทำการวิเคราะห์ภาระงานสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นในภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2526 โดยวิเคราะห์ตามแนวความคิดของฮาโรลด์ ซี (Harold W. See) ผู้เชี่ยวชาญประจำทบวงมหาวิทยาลัย โดยการนำเอาจำนวนอาจารย์ จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน จำนวนหน่วยกิต และจำนวนชั่วโมงสอนมาวิเคราะห์เป็นภาระงานสอน (Teaching Load) ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอนในภาควิชา คิดเป็นจำนวนอาจารย์เต็มเวลาได้ 231.1 คน แยกเป็นภาระงานบริหาร 58.8 คน ภาระงานวิจัย 52.8 คน ภาระงานบริการ 47.2 คน ภาระงานการประชุม 39.9 คน ภาระงานสอนนอกภาควิชา 19.3 คน และภาระการสอนโรงเรียนสาธิต 13.1 คน อาจารย์เต็มเวลาของมหาวิทยาลัยขอนแก่นมี เมื่อหักภาระงานอื่นแล้วเหลือจำนวนอาจารย์เต็มเวลาสุทธิ ใช้เพื่อการสอนในภาควิชา 326.4 คน

2. มหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดวิชาต่าง ๆ สอนนักศึกษาเต็มเป็นจำนวนหน่วยกิตได้ 2963 หน่วยกิต เป็นหน่วยกิตระดับปริญญาตรี 1796 หน่วยกิต และระดับปริญญาโท 378 หน่วยกิต และโดยเฉลี่ยแล้วอาจารย์เต็มเวลาสุทธิของมหาวิทยาลัยขอนแก่นสอนคนละประมาณ 7.2 หน่วยกิต

3. มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้บริการการศึกษานักศึกษาลึกเป็นจำนวนหน่วยกิต นักศึกษาได้ 75141 หน่วยกิตนักศึกษา หรือคิดเป็นจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาได้ 4174.5 คน แยกเป็นระดับปริญญาตรี 73755 หน่วยกิตนักศึกษา และระดับปริญญาโท 924 หน่วยกิต นักศึกษา และโดยเฉลี่ยอาจารย์เต็มเวลาสุทธิให้บริการการสอนประมาณคนละ 230.2 หน่วยกิต นักศึกษา หรือปรับเป็นอัตราส่วนจำนวนอาจารย์เต็มเวลาสุทธิต่อจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาได้ 1 : 12.8

4. มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีชั่วโมงสอนจริงทั้งหมด 3473 ชั่วโมง แยกเป็นชั่วโมง บรรยาย 15652 ชั่วโมง ชั่วโมงปฏิบัติการ 1090 ชั่วโมง และชั่วโมงนิเทศ/บททวนอีก 817.5 ชั่วโมง เมื่อปรับชั่วโมงสอนจริงให้เป็นชั่วโมงสอนมาตรฐานแล้วได้ 2212.5 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยแล้วอาจารย์เต็มเวลาสุทธิของมหาวิทยาลัยสอนจริงคนละ 10.6 ชั่วโมง และมี ชั่วโมงสอนมาตรฐานคนละ 6.8 ชั่วโมง

สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดล

ปดุงษา กุวานนท์ (ปดุงษา กุวานนท์, 2519 : 64-67) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะหน้าที่การงานของอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า อาจารย์ประจำใน มหาวิทยาลัยมหิดลใช้เวลาในการสอน การวิจัย การบริการ การบริหาร เป็น 19 10 13 และ 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตามลำดับ และใช้เวลาในการปฏิบัติงานทั้งหมด 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ อาจารย์ประจำเกือบทั้งหมดทำการสอน และครึ่งหนึ่งทำการสอนโดย ไม่ได้ทำการวิจัย เกือบสามทำการสอนควบคู่กับการวิจัยและการบริการ และมีอาจารย์ ประจำถึง 4 ใน 5 ทำการสอนควบคู่กับการบริหาร

สำหรับวิทยาลัยนิเทศการ

ประไพ วรสกุล (ประไพ วรสกุล, 2520 : 52-56) ได้ทำการศึกษา เปรียบเทียบลักษณะหน้าที่การงานของอาจารย์ประจำในวิทยาลัยนิเทศการ 6 แห่ง ซึ่ง ปฏิบัติงานในภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2519 ที่ทำหน้าที่ในลักษณะต่อไปนี้คือ การสอน รอบเช้า การสอนรอบบ่าย สอนทั้ง 2 รอบ การให้บริการการศึกษา และงานด้าน อื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ประจำในวิทยาลัยนิเทศการใช้เวลาตามการสอนรอบเช้า สอนรอบบ่าย สอนทั้ง 2 รอบ ให้บริการการศึกษา ทำงานด้านธุรการเป็น 13 13

26 8 และ 11 ชั่วโมงตามลำดับ และปฏิบัติงานทั้งหมด 33 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ผลการเปรียบเทียบสรุปได้ว่าอาจารย์ประจำรอยละ 99.69 ทำการสอนทั้ง 2 รอบ ในจำนวนนี้ร้อยละ 3.15 สอนเฉพาะรอบเช้าอย่างเดียว ส่วนอีกร้อยละ 48.74 สอนรวมการให้บริการทางการศึกษา และอีกร้อยละ 25.79 สอนพร้อมกับให้บริการทางการศึกษาควมคู่กับทำงานด้านธุรการด้วย

การวิจัยในต่างประเทศ

ส่วนการวิจัยในต่างประเทศ ได้มีผู้วิจัยไว้มากดังนี้

เฮย์เดน (Hayden, 1961 : 378-381, อ้างถึงใน รังสรรค์ วิวัฒน์สุข, 2522 : 12) ได้ทำการศึกษางานของอาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ และประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยในมาเลเซียสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 4-6 ชั่วโมง ควบคุมห้องปฏิบัติการและให้คำปรึกษาแนะนำนักศึกษา 6-8 ชั่วโมง อาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์สอนสัปดาห์ละ 15 ชั่วโมง แต่มหาวิทยาลัยเอกชนสอนสัปดาห์ละ 24 ชั่วโมง ในสิงคโปร์อาจารย์สอนสัปดาห์ละ 9-12 ชั่วโมง ในประเทศอังกฤษนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยมีภาระการทำงานโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 40.5 ชั่วโมง ซึ่งแยกเป็นการสอน 7.5 ชั่วโมง เตรียมการสอนและตรวจงาน 12 ชั่วโมง งานวิจัย 11 ชั่วโมง การศึกษาส่วนตัว 4 ชั่วโมง และอื่น ๆ 6 ชั่วโมง

แมททิลลา (Mattila, 1962 : 3483-3484, อ้างถึงใน สิริชัย ดีพันธ์, 2521 : 26) ได้ศึกษาอัตราปริมาณงานของอาจารย์ที่สอนใน California Public Junior Colleges จากอาจารย์ 1650 คน จาก 17 สาขาวิชาในระดับวิทยาลัย 39 แห่ง พบว่า ในวิทยาลัย 23 แห่ง จากทั้งหมด อัตราการสอนโดยเฉลี่ยของอาจารย์คือ 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และพบว่าอาจารย์ส่วนมากพอใจที่จะสอนสัปดาห์ละ 15 ชั่วโมง และได้เสนอแนะว่าควรใช้อัตราเฉลี่ยการสอนแต่ละ 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดปริมาณงานของอาจารย์ และมีจำนวนนักศึกษาของละประมาณ 30-35 คน

แผนกวิจัยของสมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Education Association, 1966 : 1-10) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาระปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ประจำใน

คณะกรรมการของมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยการศึกษานี้ 1964-1965 พบว่าอาจารย์คณะ
ครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมีปริมาณงานดังนี้ อาจารย์ 1 คน สอนเฉลี่ย 3 วิชาต่อหนึ่งภาค
เรียน สอนในห้องเฉลี่ย 12-19 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ต้องรับผิดชอบในการสอนนิสิตโดย
เฉลี่ย 100 คน ส่วนอาจารย์หนึ่งคนในวิทยาลัยวิชาการศึกษา สอนเฉลี่ย 4 วิชาต่อหนึ่ง
ภาคเรียน สอนในห้องเฉลี่ย 17 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และรับผิดชอบสอนนักศึกษาเฉลี่ย 138
คน

เวอร์สทริต (Verstraete, 1974 : 276, อ้างถึงใน รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์,
2522 : 13) ได้ศึกษาภาระการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งชาติคุย (Cuyo)
ประเทศอาร์เจนตินา พบว่า ภาระการทำงานแปรผันตามลักษณะวิชาอัตราการทำงานกำหนดไว้
ประมาณ 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งแปรผันระหว่างการบรรยาย การทิว และกิจกรรมอื่น ๆ
บางคณะวิชากำหนดอัตราการทำงานสัปดาห์ละ 45 ชั่วโมง ภาระหน้าที่ทั่วไปของอาจารย์ที่จะ
ต้องทำได้แก่ การสอน การสัมมนา ที่ปรึกษานักศึกษา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การประชุม
หรือบริการทั่วไป

อักราวี (Akrawi, 1974 : 325, อ้างถึงใน รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์, 2522 :
13) ทำการศึกษาภาระการทำงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอเมริกัน ในเบรุต ประเทศ
เลบานอน พบว่า อาจารย์ประจำที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่สอนจะสอนประมาณ 12.5 ชั่วโมง
รวมกับหน้าที่ช่วยเหลือรับผิดชอบงานวิชาการอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละคณะก็แตกต่างกันไป สำหรับ
คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ สอนโดยเฉลี่ยประมาณ 9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือประมาณ
ภาคเรียนละ 3 วิชา เวลาส่วนหนึ่งจะใช้ในการประชุมเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ งานบริหาร
งานวิจัย ที่ปรึกษานักศึกษา ในทางปฏิบัติอัตราชั่วโมงสอน 9 ชั่วโมงอาจจะลดลงได้ด้วยเหตุผล
อื่น ๆ เป็นคนว่า เป็นหัวหน้าคณะวิชา หรือทำการวิจัยพิเศษ และอื่น ๆ สำหรับศาสตราจารย์
(Professor) ที่ไม่สอนก็จะรับผิดชอบในการวิจัยประมาณ 10.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
งานบริหาร 9.6 ชั่วโมง ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 5.7 ชั่วโมง ที่ปรึกษานักศึกษา 3.5 ชั่วโมง
และการประชุม 2.5 ชั่วโมง

แมคแลนกลิน มาซาน และ มอนต์โกเมอรี (McLanghlin, 1983 : 131-143)
ได้ทำการศึกษาคุลยนิจะระหว่างผู้ช่วยศาสตราจารย์เกี่ยวกับภาระงานสอน ซึ่งทำการศึกษาข้อมูล

ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่มีเวลาทำงานเต็มเวลาของวิทยาลัยการศึกษา ในปีการศึกษา 1979-1980 จำนวน 400 คน เป็นชาย 314 คน หญิง 86 คน โดยนำเอาน้ำหนักหน่วยกิตนักศึกษา (Weighted Student Credit Hours) จำนวนหน่วยในการสอน (Number of Sections Taught) จำนวนความแตกต่างของวิชาที่สอน (Number of different course taught) และเวลาที่ให้แก่นักศึกษารวม (Didactic (contact) Hours) ตามระดับและชนิดของวิชา มาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้ช่วยศาสตราจารย์หญิงและชาย ในแต่ละวิทยาลัย และทุก ๆ วิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ในการเปรียบเทียบภาระงานระหว่างเพศของผู้ช่วยศาสตราจารย์ในแบบความแตกต่าง

เนวิล (Neville, 1981 : 157-162) ได้ทำการศึกษาปริมาณงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยชั้นต้นสมมติ ออสเทรเลีย พบว่าอาจารย์แต่ละคนจะใช้เวลาว่างปฏิบัติงานแต่ละประเภทต่างกัน ถ้าหากพิจารณาปริมาณรวมตลอดไปแล้ว ความแตกต่างของปริมาณงานจะไม่มากนัก ซึ่งคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มีปริมาณงานรวมสูงสุด ปริมาณงานวิจัยน้อย และคณะวิทยาศาสตร์กายภาพ คณะชีววิทยา และคณะเทคโนโลยี มีนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมากที่สุด

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับของดังกล่าว จะเห็นว่าปริมาณงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการบริหารตัดสินใจในการวางแผนบุคลากรของสถาบันการศึกษา เช่น การเลื่อนตำแหน่ง การแต่งตั้ง การโอนย้าย เป็นต้น ซึ่งจะต้องจัดทำให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและยุติธรรมอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงได้มีผู้ทำการศึกษาและเสนอวิธีการวิเคราะห์ปริมาณงานไว้หลายวิธี เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารทางความเหมาะสมของสถาบันนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะมีแบบ (Model) การวิเคราะห์ปริมาณงานอาจารย์วิทยาลัยครู เพื่อเป็นวิธีหนึ่งที่จะเสนอเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยกำหนดวิธีการในการวิเคราะห์ภาระงานสอน (Teaching Load) ของ ฮาโรลด์ ซี (Harold W. See) ผู้เชี่ยวชาญประจำทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอไว้ มาพัฒนาเป็นแบบ (Model) การวิเคราะห์ปริมาณงาน ซึ่งภาระงานที่นำมาวิเคราะห์นั้นมาจากมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2510 และเสนอวิธีการวัดปริมาณงานของอาจารย์วิทยาลัยครูของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหลัก